

Sumud - Το μακρύ καλοκαίρι της Παλαιστίνης

Η λέξη της χρονιάς

Τα μεγάλα αμερικανικά ΜΜΕ και άλλοι οργανισμοί αρέσκονται στο να ανακοινώνουν λέξεις της χρονιάς, του μήνα, της εβδομάδας κλπ. Για παράδειγμα, για το 2024, το Oxford University Press και το Oxford Dictionary έβγαλε ως λέξη της χρονιάς το [“brain rot”](#) — μια φράση που συμπυκνώνει πολύ εύστοχα την κατάσταση της πολιτικής ζωής και της δημόσιας συζήτησης, μεταξύ άλλων, στη Δύση. Αν μπορούσαμε να ορίσουμε λέξη της χρονιάς, χωρίς πολλή σκέψη θα επιλέγαμε κατευθείαν το sumud που, όπως μάθαμε πολλοί και πολλές, σημαίνει αντοχή, υπομονή αλλά και επιμονή στα αραβικά.

Χωρίς την έννοια του sumud, όσα συμβαίνουν στη Γάζα και την Παλαιστίνη εδώ και δύο σχεδόν χρόνια, δεν βγάζουν κανένα νόημα. Γιατί επιμένουν ακόμα αυτοί οι άνθρωποι; Γιατί δεν παραδίδονται; Ερωτήματα που έρχονται αυτόματα μέσα από τη δυτική οπτική αλλά που δεν έχουν καμία σημασία για τον παλαιστινιακό λαό που έχει ριζώσει στη Γάζα, στη Δυτική Όχθη, στην Ανατολική Ιερουσαλήμ και δεν θα μετακινηθεί παρά τους βομβαρδισμούς, τον λιμό και, εσχάτως, τη νέα χερσαία εισβολή του Ισραήλ. Σε αυτό το πλαίσιο, το sumud έχει νοηματοδοτηθεί εκ νέου και έχει διασταλεί σαν όρος μες τον αραβικό κόσμο ώστε να φτάσει να συμπεριλαμβάνει την αντίσταση στην αδικία, στην παράνομη κατοχή, στους εποικισμούς και στη γενοκτονία. Η ελπίδα να σταματήσει η γενοκτονία εδράζεται πρωτίστως στο πώς (ιστορικά, όχι μεταφυσικά) έχει διαμορφωθεί μια κουλτούρα, εθνική συνείδηση και πολιτική πρακτική που αντέχει απέναντι σε έναν υπέρτερο αντίπαλο, που θρηνεί νεκρούς χωρίς να λυγίζει, που αξιοποιεί κάθε χαραμάδα και κάθε χρονική στιγμή για να οργανωθεί καλύτερα και να ετοιμάσει την επόμενη καμπή του αγώνα. Το γεγονός ότι ακόμα και τώρα, μετά τη διάλυση κάθε υποδομής στη Γάζα και την αποδυνάμωση των διεθνών συμμάχων της (Χεζμπολάχ, Υεμένη), η παλαιστινιακή αντίσταση μπορεί και καταφέρνει [σοβαρά πλήγματα](#) στον IDF και τις δυνάμεις κατοχής, είναι ένδειξη του πολιτικού αποτυπώματος του sumud. Για αυτό τον λόγο βέβαια, θα πρέπει να είμαστε διπλά και τριπλά καχύποπτοι και καχύποπτες απέναντι σε πρόχειρες αναλύσεις που παρουσιάζουν την παλαιστινιακή αντίσταση ως ηττημένη, εξαρθρωμένη, ή οτιδήποτε άλλο. Αντίστοιχα, μπορούμε και οφείλουμε να οργιζόμαστε απέναντι στα σχέδια του Τραμπ και του κράτους του Ισραήλ να μετατρέψουν τη Γάζα σε ένα τεράστιο [τουριστικό θέρετρο](#) αλλά, κατά βάθος, πρέπει να το βλέπουμε ως αυτό που είναι: γελοίες προσπάθειες, απόλυτα ξεκομμένες από την «πραγματική πραγματικότητα», wishful thinking (να άλλη μια ωραία αμερικανιά) προκειμένου να προκαταβάλλουν μια νίκη που δεν θα έρθει. Δεν θα έρθει γιατί οι αποικιοκράτες, οι γενοκτόνοι και οι σύμμαχοι τους

έχουν πια καταλάβει ότι για τον παλαιστινιακό λαό, είναι υλικά και πολιτισμικά αδύνατον να εγκαταλείψει τα εδάφη του.

Φυσικά, σε κοινωνίες κατακερματισμένες, με διάσπαση προσοχής και προσανατολισμός προς την άμεση ικανοποίηση στο σοσιαλμιντιακό περιβάλλον, το πνεύμα του sumud δεν μεταφέρεται εξίσου εύκολα. Όμως, σε ένα μικρό βαθμό κάπως εμπότισε και το κίνημα αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη. Από τους αγώνες των τελευταίων δύο χρόνων, μάθαμε, αν μη τι άλλο, πως αυτό που έχουμε απέναντι μας δεν σταματάει με μια πορεία, ένα πανό, ένα έξυπνο σύνθημα ή ένα παθιασμένο ποστ. Η γενοκτονία πραγματοποιείται από το Ισραήλ αλλά υποστηρίζεται (υλικά-ιδεολογικά) από ένα πλέγμα κρατών, υπερεθνικών οργανισμών, μεγάλων εταιρειών και ΜΜΕ που οριακά καθιστούν τη γενοκτονία συνολική στρατηγική επιλογή του δυτικού κόσμου και του ιμπεριαλισμού. Το δικό μας καθήκον απέναντι στο πλαίσιο που διαμόρφωσαν όλοι αυτοί είναι να καταστήσουμε τη συνεργασία στη γενοκτονία τόσο ανυπόφορη, τόσο κοστοβόρα από όλες τις απόψεις ώστε να μην μπορούν να συνεχίσουν. Ελάχιστο μέτρο ενός τέτοιου αγώνα είναι οι εξελίξεις στην Ιρλανδία, με το [κλείσιμο](#) της ισραηλινής πρεσβείας, τη [διακοπή](#) σχέσεων των πανεπιστημίων με το Ισραήλ και, πιο σημαντικό από όλα, την υπερψήφιση του νομοσχεδίου που διακόπτει εμπορικές σχέσεις με κατεχόμενα εδάφη και [ισραηλινούς](#) εποίκισμούς. Φυσικά ακόμα και αυτές οι εξελίξεις είναι μερικές — στην Ιρλανδία εδράζουν τα περισσότερα data centers της Ευρώπης και τα κεντρικά γραφεία μεγάλων εταιρειών τεχνολογίας που παρέχουν [αναγκαία υποδομή](#) στη γενοκτονία. Τα ρήγματα όμως που έχουν ήδη ανοίξει προέκυψαν από ένα επίμονο κίνημα αλληλεγγύης στην Ιρλανδία που «εκβίασε» κρατικούς θεσμούς, πανεπιστήμια και εταιρείες ώστε να απεμπλακούν από το κράτος-δολοφόνο. Το ίδιο ισχύει σε μικρότερο βαθμό και στην Ισπανία, τη Γαλλία την Ιταλία με τους [αγώνες](#) των [λιμενεργατών](#) — και σε ακόμα μικρότερο βαθμό το είδαμε στην επιτυχημένη [κινητοποίηση](#) που στις 10 Ιουλίου εμπόδισε το πλοίο EverGolden να δέσει στον Πειραιά. Το ερώτημα που βρίσκεται μπροστά μας είναι αν είμαστε διατεθειμένες και διατεθειμένοι να συνεχίσουμε τον αγώνα σε βάθος χρόνου, να φτιάξουμε δομές, πρακτικές, κοινωνικές και πολιτικές συμμαχίες που να διευρύνουν τις μικρές νίκες και να καθιστούν τη συμμετοχή στη γενοκτονία τρομερά δύσκολη ακόμα και για την ελληνική άρχουσα τάξη και το αδίστακτο πολιτικό προσωπικό της χώρας. Στις κινητοποιήσεις στις [10 Αυγούστου](#) σε νησιά και τουριστικούς προορισμούς σε κάθε γωνία της χώρας ανεμισαν παλαιστινιακές σημαίες τονίζοντας πως η χώρα μας δε θα γίνει πεδίο αναψυχής για γενοκτόνους και έδειξαν ότι το κίνημα στην Ελλάδα, παρά τις μεγάλες δυσκολίες που συνάντησε εδώ και ενάμιση χρόνο, αποκτά δυναμική, ριζοσπαστισμό και την αναγκαία επιμονή — αλλά ο δρόμος είναι ακόμα πολύ μακρύς.

Με το March to Gaza και το Global Sumud Flotilla

Μια δεύτερη αμερικανιά που είναι ωραία και ταιριαστή είναι η φράση «ινδιάνικο καλοκαίρι» (indian summer), που αναφέρεται στη ζέστη και τον καλό καιρό που επεκτείνεται μετά την τυπική λήξη του καλοκαιριού, φτάνοντας μέχρι και τον Οκτώβριο. Έτσι, το μακρύ καλοκαίρι της Παλαιστίνης διαρκεί πολύ.

Ο παγκόσμιος στόλος ελευθερίας, το [Global Sumud Flotilla](#), ξεκίνησε πριν λίγες μέρες από τη Βαρκελώνη. Πλέον έχει διαμορφωθεί μια τεράστια αποστολή καραβιών με συμμετοχές από 44 χώρες που, από διάφορα λιμάνια της Μεσογείου θα σχηματίσουν έναν στόλο αλληλεγγύης με στόχο, σταθερά, την άρση του αποκλεισμού και τη μεταφορά ανθρωπιστικής βοήθειας. Πρόκειται για την πρώτη αποστολή τέτοιου μεγέθους, η οποία συνδέεται την εμπειρία δεκαετιών ανθρώπων και οργανώσεων με το νέο δυναμικό που έρχεται στο προσκήνιο. Έχει ήδη καταφέρει να εκθέσει κυβερνήσεις και διεθνούς οργανισμούς που πλέον, υπό τεράστια πίεση, χύνουν κροκοδείλια δάκρυα για την Παλαιστίνη χωρίς να κάνουν απολύτως τίποτα. Πολύ περισσότερο, έχει καταφέρει να αναδείξει διεθνώς ένα σαφές και δίκαιο μήνυμα: η Παλαιστίνη πρέπει να ζήσει και πρέπει να ζήσει ελεύθερη. Το Ισραήλ που μεταξύ άλλων είναι και κράτος-πειρατής, σταματώντας παράνομα τα προηγούμενα πλοία σε διεθνή ύδατα, θα βρεθεί μπροστά σε δύσκολο δίλημμα για το πώς θα διαχειριστεί αυτή την «επίθεση» αλληλεγγύης.

Όλα αυτά έχουν τις ρίζες τους στις αρχές το καλοκαιριού, στο [March to Gaza](#), το κομβόι [Sumud](#) και το ηρωικό πλοίο [Madleen](#). Όλα αυτά έγιναν σύμβολα της προσπάθειας να σπάσει ο αποκλεισμός της Γάζας από θάλασσα, αέρα και στεριά. Για διάφορους καλοθελητές, όλο αυτό ήταν μια «στιγμή παραφροσύνης», μια πρόχειρη προσπάθεια με έντονες διαθέσεις αυτοπροβολής για επίδοξους σωτήρες. Όλα αυτά διαψεύστηκαν: το March to Gaza άφησε σαφές αποτύπωμα, άλλαξε τη δημόσια συζήτηση για την Παλαιστίνη στην Ελλάδα, ενίσχυσε το κίνημα και, συνδεδεμένο με το κομβόι Sumud και τις πρωτοβουλίες [διεθνιστικές συναντήσεις](#) στην Τυνησία, κατέρριψε τους μύθους για την υποτιθέμενη αδράνεια ή απάθεια του αραβικού κόσμου απέναντι στο παλαιστινιακό ζήτημα.

Σε λίγες μέρες, το πλοίο της ελληνικής αποστολής θα αποπλεύσει από το λιμάνι της Σύρου και θα προσπαθήσουμε όσο γίνεται περισσότεροι και περισσότερες να είμαστε εκεί, να στείλουμε μήνυμα ότι δεν μένουμε άπραγοι και άπραγες μπροστά στον λιμό και την προσπάθεια κατάληψης της Γάζας από τον ισραηλινό στρατό. Όσο η ελληνική κυβέρνηση επιμένει να είναι βασικός συνεργάτης του Ισραήλ, οι ευθύνες μας θα είναι όλο και μεγαλύτερες. Ταυτόχρονα, με πολύ ενθουσιασμό και περηφάνια θα χαιρετίσουμε φίλους και φίλες που αποφάσισαν να σηκώσουν το βάρος και να είναι μέλη του ελληνικού πληρώματος. Θα συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε για την ασφαλή πλεύση του στόλου μέχρι τη Γάζα.

Προς ένα νέο ρεύμα ριζοσπαστικοποίησης;

Στις 11 Δεκεμβρίου του 1964, στη 19η Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, ο Τσε κλείνει την ιστορική ομιλία του με το γνωστό *patria o muerte*. Φράση που συνήθιζε να χρησιμοποιεί και ο Φιντέλ Κάστρο αλλά απέκτησε νόημα και στις επόμενες δεκαετίες της άνθησης των λατινοαμερικανικών –και όχι μόνο– εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων. Η φράση αυτή συγχρόνως συνέβαλε σε ένα νέο ρεύμα ριζοσπαστικοποίησης μέσα στην καρδιά του ιμπεριαλισμού· νεολαία, εργαζόμενες -οι που βγαίνουν μπροστά στο αντιπολεμικό κίνημα σε ΗΠΑ και Ευρώπη τα επόμενα χρόνια, εμπνέονται από

την αποφασιστικότητα των Κουβανών και αντιλαμβάνονται ότι το *patria o muerte* εκφράζεται πλέον στο Βιετνάμ — αγνοώντας τις σειρήνες των ΜΜΕ της εποχής για να καταδικαστούν οι «τρομοκράτες» του Μετώπου Εθνικής Απελευθέρωσης (Βιετκόνγκ). Στις επόμενες δεκαετίες εκφράστηκε στη Βενεζουέλα, στη Βολιβία, όπου ουκ ολίγες φορές το αμερικανικό κράτος προσπάθησε χρηματοδοτώντας πραξικοπηματίες να ανατρέψει τις λαϊκές κυβερνήσεις.

Σήμερα θα μπορούσαμε να πούμε με βεβαιότητα πως αυτή η φράση παίρνει σάρκα και οστά στον αγώνα για μια ελεύθερη Παλαιστίνη, από το ποτάμι ως τη θάλασσα. Σε έναν αγώνα που μας διδάσκει ξανά όχι απλά την έννοια της επιμονής, αλλά και την ανάγκη της σύνδεσης ενός λαού με τη γη του, τα αγαθά του, την κουλτούρα του, που τόσο βίαια το ισραηλινό εποίκιστικό κράτος προσπαθεί να σβήσει. Αυτό είναι που εμπνέει τα κινήματα διεθνώς, που βάζει υπό νέο πρίσμα τον αντι-αποικιοκρατικό αγώνα, αναδεικνύοντας πια στην επιφάνεια της συζήτησης τα εγκλήματα της Δύσης στους λαούς του κόσμου. Βρίσκει πάτημα στους αγώνες που ξεχώρισαν την τελευταία δεκαετία ενάντια στους αποκλεισμούς και τον ρατσισμό, με κυρίαρχο το *Black Lives Matter*. Πλέον, φαίνεται να βρίσκει πάτημα και ευρύτερα στην κοινή γνώμη που θεωρεί παράλογη τη στροφή των οικονομιών στα πανάκριβα εξοπλιστικά προγράμματα που συνδράμουν στη σφαγή λαών, τη στιγμή που τα κράτη και οι υποδομές τους καταρρέουν.

Αρκεί όμως αυτό για να ορίσει ένα νέο ρεύμα ριζοσπαστικοποίησης; Φυσικά και δεν είναι αρκετό παρότι αναγκαίο. Ας μην ξεχνάμε πως το *patria o muerte* και η Κούβα επέδρασαν σε ένα πλαίσιο με σαφώς καλύτερο κοινωνικό και πολιτικό συσχετισμό δυνάμεων, με συγκεκριμένες δομές για τα κινήματα και με ένα υπαρκτό ρεύμα αναζήτησης «προς τα αριστερά», είτε αυτό αφορούσε τα ισχυρά ευρωπαϊκά ΚΚ είτε μικρότερες ομάδες της επαναστατικής Αριστεράς είτε (αργότερα) την αναδυόμενη Νέα Αριστερά. Αυτό το πλαίσιο διαμεσολαβούσε τις διεθνείς ήττες του ιμπεριαλισμού, μετέτρεπε τη διεθνή κρίση σε εσωτερική, σε κρίση των πανεπιστημίων, της νεολαίας αλλά και του πολιτικού συστήματος στην πορεία, το οποίο αποκάλυπτε ότι πίσω από τη μεταπολεμική συναίνεση, κρύβονταν σταθερά το γκλοπ της αστυνομίας αλλά και η εθνοφρουρά.

Σήμερα, είναι δεδομένο, όπως έχει ειπωθεί πολλάκις, ότι «περισσότερο σώζει η Παλαιστίνη εμάς, παρά εμείς την Παλαιστίνη». Μεταβάλλει τον συσχετισμό δύναμης, θέτει δύσκολα ερωτήματα για το διεθνές σύστημα, τον ιμπεριαλισμό, τον ρόλο της ΕΕ και του ΝΑΤΟ· η Παλαιστίνη ριζοσπαστικοποιεί τμήματα του κινήματος και, στη μεγάλη κλίμακα, επαναφέρει στοιχειώδη κριτήρια ανθρωπισμού στις δυτικές κοινωνίες που γίνονται όλο και πιο κυνικές και, όχι τυχαία, ανεβαίνει η Ακροδεξιά. Όμως αυτά δεν ορίζουν από μόνα τους ένα νέο ρεύμα ριζοσπαστικοποίησης. Καθώς προετοιμαζόμαστε για τις πραγματικά «κρίσιμες επόμενες δύο εβδομάδες» του Global Sumud Flotilla, πρέπει να έχουμε συναίσθηση των ορίων και των δικών μας ευθυνών· η Παλαιστίνη κάνει τόσα πολλά, δεν μπορεί να λύσει και τα δικά μας προβλήματα.

Μπορούν τα κινήματα και οι οργανώσεις να πατήσουν πάνω σε αυτή τη νέα ριζοσπαστικοποίηση και να ξαναπιάσουν από την αρχή σχεδόν τη συζήτηση; Μένει να αποδειχθεί και φυσικά να προσπαθήσουμε για αυτό. Η σκληρή στάση των δυτικών κυβερνήσεων στο ζήτημα της γενοκτονίας

καθόλου άσχετη δεν είναι από την εσωτερική τους παρακμή. Ο Τιάγκο Άβιλα σε ομιλία του στο Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ της Αθήνας τον περασμένο Ιούλιο εθεσε κατι πολυ βασικό. Δεν ειναι μόνο το βάρβαρο μιας γενοκτονίας στην οποία πρέπει να αντισταθείς. Ειναι οι κοινωνίες που διαμορφώνονται μετά από αυτή. Τα νέα καθήκοντα ξεπερνούν αυτά που γνωρίζαμε και μάθαμε και διαμορφώνουν ένα νέο σχολείο αγώνων απέναντι στην καταστροφή της φύσης, στον ιμπεριαλισμό και στην πολεμική βιομηχανία στο φασισμο και το ρατσισμο που ακμάζει πάλι στην «πολιτισμένη» Δύση. Θα χρειαστεί επιμονή και αυτο είναι το βασικό μάθημα που πήραμε από τον ηρωικό Παλαιστινιακο Λαό και ένα από τα πολλά που θα ακολουθήσουν.

Για κλεισιμο δε χρειαζεται να ειπωθούν πολλά παρα μόνο τα λόγια του μεγάλου Παλαιστίνιου επαναστάτη Γκασαν Καναφανί σε συνέντευξή του στον Ριτσαρντ Κάρλτον το 1970 για την Παλαιστίνη που δεν ησυχάζει: «Για εμάς, το να απελευθερώσουμε την πατρίδα μας, το να έχουμε αξιοπρέπεια, σεβασμό, το να έχουμε τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα μας είναι πράγματα τόσο ουσιώδη όσο και η ίδια η ζωή». Ας ευχηθούμε τα καράβια της αλληλεγγύης να καταφέρουν να δέσουν στα λιμάνια της γης που ξαναγράφει την ιστορία της.